

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen (RP 301/2018 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Meri Paavola, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Laura Terho, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Reetta Honkanen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira).

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Tupakkateollisuusliitto ry
- Philip Morris Finland Oy
- ASH Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att tobakslagen ändras. Propositionen hänför sig till EU:s bestämmelser om systemet med spårbarhet och säkerhetsmärkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter.

Med ändringarna genomförs kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning som ska tillämpas på tobaksvaror. I tobakslagen införs bestämmelser om ett krav på oberoende för leverantörer av äkthetsdetaljer i säkerhetsmärkning. Om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anledning att tro att integriteten hos en äkthetsdetalj i en säkerhetsmärkning har manipulerats, har verket rätt att kräva att säkerhetsmärkningen ersätts eller ändras.

Detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter ska ha en unik identitetsmärkning som produkterna kan spåras med. Sådana märkningar ska vara utfärdade av en enhet som Finland utnämnt.

Betänkande ShUB 29/2018 rd

Lagen avses träda i kraft den 20 maj 2019.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionen hänför sig till EU:s bestämmelser om ett system för spårbarhet och säkerhetsmärkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter. Med ändringarna genomförs kommissionens genomförandebeslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning som ska tillämpas på tobaksvaror. Ändringarna möjliggör också att de förordningsbestämmelser utfärdas som krävs för att genomföra kommissionens beslut om tekniska standarder för säkerhetsmärkning.

EU-bestämmelserna avser att förhindra smuggling och illegal handel med tobaksvaror. Smugglingen och handeln orsakar medlemsstaterna stora ekonomiska förluster, eftersom de går miste om tullar, moms och punktskatter. Dessutom lockas i synnerhet personer med lite pengar, bland annat barn och mindre bemedlade, av tobaksprodukter som säljs skattefritt. Social- och hälsovårdsutskottet anser att man med de föreslagna bestämmelserna i stor utsträckning kan förhindra illegal handel med och smuggling av tobaksprodukter.

I propositionen fogas till 32 § ett krav på oberoende för leverantörer av äkthetsdetaljer i säkerhetsmärkningar. Vidare föreskrivs det att närmare bestämmelser om skyldigheter i fråga om leverantörers oberoende får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Det är enligt utskottet viktigt att den unika identitetsmärkningen på detaljhandelsförpackningar har utfärdats av en enhet som är utnämnd av social- och hälsovårdsministeriet och att en äkthetsdetalj i en säkerhetsmärkning tillhandahålls av en sådan tredje part som är oberoende av tobaksindustrin på det sätt som EU-reglerna kräver.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) ska enligt förslaget ha rätt att ingripa om det finns anledning att misstänka att integriteten hos en äkthetsdetalj i en säkerhetsmärkning har manipulerats eller om den som tillhandahåller äkthetsdetaljen inte längre uppfyller kravet på oberoende. Enligt det föreslagna 87 § 1 mom. har Valvira rätt att av leverantörer av äkthetsdetaljer och deras eventuella underleverantörer få uppgifter med hjälp av vilka deras oberoende kan bedömas.

Enligt utskottet är det viktigt att de resurser som behövs för effektiv tillsyn över tobakslagen säkerställs när lagen verkställs.

DETALJMOTIVERING

32 §. Obligatorisk märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter. Enligt den föreslagna 1 mom. 2 punkten ska identitetsmärkningar för att spåra detaljhandelsförpackningar bland annat vara utfärdade av en enhet som är utnämnd av Finland. Utskottet föreslår att bestämmelsen preciseras till att identitetsmärkningen ska vara utfärdad av en enhet som är utnämnd av social- och hälsovårdsministeriet.

Betänkande ShUB 29/2018 rd

60 §. Begränsningar i partihandel. Enligt artikel 14.1 i kommissionens förordning om spårbarhet (EU) 2018/574 ska ekonomiska aktörer och aktörer vid första återförsäljningsställen ansöka om en identifieringskod för ekonomiska aktörer hos den behöriga id-utfärdaren i varje medlemsstat där de driver minst en anläggning. Enligt artikel 16.1 ska alla anläggningar, från tillverkningsstället till det första återförsäljningsstället, identifieras med en identifieringskod för en anläggning. För att detaljhandelsförpackningarnas faktiska leveransväg ska kunna fastställas, ska ekonomiska aktörer registrera bland annat när en förpackning har skickats till det första återförsäljningsstället. Det första återförsäljningsstället måste alltså kunna identifieras med en identifieringskod redan när tobaksprodukter säljs till stället. Detta för att den som bedriver partihandel ska kunna registrera uppgifterna i det primära informationssystemet.

Därför föreslår utskottet att 60 § 1 mom. i den gällande lagen ändras till att tobaksprodukter får säljas i parti bara till sådana aktörer som nämns i momentet och som har identifieringskoder enligt artiklarna 15 och 17 i kommissionens förordning om spårbarhet.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att ändringen i 60 § 1 mom. ska tillämpas på cigaretter och rulltobak från och med den 20 juli 2019 och på övriga tobaksprodukter från och med den 20 maj 2024.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 301/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av tobakslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tobakslagen (549/2016) 2 § 42 punkten, 32 §, 60 § 1 mom., 87 och 119 § samt 120 § 6 mom., av dem 2 § 42 punkten och 32 § sådana de lyder i lag 1374/2016, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1374/2016, en ny 43 punkt och till lagen nya 100 a och 100 b § som följer:

Betänkande ShUB 29/2018 rd

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

42) *bostadssammanslutning* aktiebolag som omfattas av lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009), samfund och stiftelser som omfattas av lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990), bostadsandelslag, sådana hyreshus som avses i 2 § i lagen om samförvaltning i hyreshus (649/1990) och annat hyreshusbestånd som ägs av sammanslutningar,

43) *äkthetsdetalj* en sådan detalj i en säkerhetsmärkning som det föreskrivs närmare om i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/576 om tekniska standarder för säkerhetsmärkning som ska tillämpas på tobaksvaror, nedan *kommissionens beslut om säkerhetsmärkning*.

32 §

Obligatorisk märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter ska vara försedda med

1) varningstexter på finska och svenska om tobaksprodukternas negativa effekter på hälsan; detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter för rökning ska dessutom vara försedda med figurativa varningar för tobaksprodukternas negativa effekter på hälsan samt på både finska och svenska en informationstext om rökens skadlighet och information om rökavvänjning,

2) en för spårning av detaljhandelsförpackningen avsedd unik identitetsmärkning enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/574 om tekniska standarder för inrättande och drift av ett spårbarhetssystem för tobaksvaror, nedan *kommissionens förordning om spårbarhet*, som ska vara utfärdad av en enhet som utnämnts av **social- och hälsovårdsministeriet**, samt en säkerhetsmärkning som inte kan manipuleras och som består av synliga, delvis synliga och osynliga äkthetsdetaljer.

Minst en av de äkthetsdetaljer som avses i 1 mom. 2 punkten ska tillhandahållas av en tredje part som är oberoende i förhållande till tobaksindustrin på det sätt som avses i artikel 8.1 i kommissionens beslut om säkerhetsmärkning.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det utfärdas närmare bestämmelser om

1) text, bilder, teckensnitt, teckengrad, färg, ram, storlek, placering, alternering, fastsättning, skydd mot skador och andra specifikationer för hur de märkningar som avses i 1 mom. 1 punkten ska anges,

2) placering av och märkning med en sådan unik identitetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten, de uppgifter som ska anges med hjälp av identitetsmärkningen samt vilka uppgifter som ska ingå i identitetsmärkningen och vilka uppgifter som ska vara tillgängliga elektroniskt med hjälp av identitetsmärkningen,

3) placering av och märkning med den säkerhetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten samt tekniska standarder för säkerhetsmärkningen och deras eventuella alternering,

4) skyldigheterna gällande oberoendet för leverantörer av äkthetsdetaljer enligt 2 mom.

Betänkande ShUB 29/2018 rd

60 § (Ny)

Begränsningar i partihandel

Tobaksprodukter får säljas i parti för återförsäljning endast till sådana partiaffärer som gjort anmälan enligt 50 § och som har identifieringskoder enligt artiklarna 15 och 17 i kommissionens förordning om spårbarhet samt för detaljhandel endast till den som har sådana identifieringskoder och

1) har ett sådant detaljhandelstillstånd som avses i 44 § och i enlighet med 46 § 1 mom. 2 punkten eller 49 § har angett att den säljer tobaksprodukter,

2) har ett detaljhandelstillstånd som beviljats med stöd av den gamla tobakslagen.

— — — — —

87 §

Rätt till information

Valvira och kommunen har, avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna, rätt att av tillverkare, importörer och försäljare av produkter som avses i denna lag och av andra myndigheter få uppgifter som är nödvändiga för att utreda verksamhet som strider mot denna lag och mot bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Dessutom har Valvira, avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna, rätt att av sådana leverantörer av äkthetsdetaljer som avses i 32 § 2 mom. och deras eventuella underleverantörer få de uppgifter som avses i artikel 8.3 i kommunens beslut om säkerhetsmärkning.

Om de uppgifter som avses i 1 mom. inte lämnas inom utsatt tid, kan Valvira eller kommunen förena skyldigheten att lämna dem med vite. Vitet döms ut av förvaltningsdomstolen på ansökan av den som förelagt vitet. Vite får dock inte föreläggas om det finns skäl att misstänka den berörda parten för brott och det begärda materialet har anknytning till det ärende som är föremål för misstanke om brott.

Kommunen och regionförvaltningsverket är skyldiga att på begäran utan ersättning lämna Valvira de övriga uppgifter om inspektioner och andra tillsynsåtgärder, tillsynspersonal, avgifter och tillsyn som behövs för styrningen, uppföljningen, rapporteringen och statistiken i fråga om tillsynen enligt denna lag. Uppgifterna ska lämnas på det sätt som Valvira bestämmer.

100 a §

Krav på ersättande eller ändring av säkerhetsmärkning

Kommunen ska genast underrätta Valvira om den misstänker att integriteten hos en sådan äkthetsdetalj som avses i 32 § 1 mom. 2 punkten har manipulerats. Om Valvira har skäl att förmoda att integriteten hos äkthetsdetaljen har manipulerats, ska Valvira hos tillverkaren eller importören av produkten kräva att säkerhetsmärkningen ersätts eller ändras.

Betänkande ShUB 29/2018 rd

100 b §

Säkerställande av oberoende för leverantörer av äkthetsdetaljer

Om det av uppgifter som lämnats med stöd av 87 § 1 mom. eller annars framgår att en sådan leverantör av äkthetsdetaljer som avses i 32 § 2 mom. eller leverantörens eventuella underleverantörer inte längre uppfyller kraven på oberoende, ska Valvira inom en rimlig tidsperiod och senast vid utgången av det kalenderår som följer på det kalenderår då uppgifterna erhöles vidta alla åtgärder som behövs att kriterierna för oberoende ska uppfyllas.

119 §

Förstöring

En anställningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra en sådan tobaksprodukt, örtprodukt för rökning, elektronisk cigarett eller nikotinvätska jämte förpackning som kan tas i beslag om det finns skäl att anta att den kommer att förklaras förverkad och som inte har något nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

120 §

Ikraftträdande

Lagens 32 § 1 mom. 2 punkt och 6 kap. tillämpas på detaljhandelsförpackningar för cigaretter och rulltobak från och med den 20 maj 2019 och på detaljhandelsförpackningar för andra tobaksprodukter från och med den 20 maj 2024. Före dessa datum ska de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas på detaljhandelsförpackningars identifierbarhet och spårbarhet. I artikel 37 i kommissionens förordning om spårbarhet finns det dock bestämmelser om fri omsättning i fråga om cigaretter och rulltobak som tillverkats i EU eller importerats till EU före den 20 maj 2019 och andra tobaksprodukter som tillverkats i EU eller importerats till EU före den 20 maj 2024, och på dessa produkter tillämpas artikel 9 i kommissionens beslut om säkerhetsmärkning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det som föreskrivs i 60 § 1 mom. om de identifieringskoder som avses i kommissionens förordning om spårbarhet tillämpas på cigaretter och rulltobak från och med den 20 juli 2019 och på övriga tobaksprodukter från och med den 20 maj 2024. (Nytt)

Betänkande ShUB 29/2018 rd

Helsingfors 17.1.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.